

Балкана по-нататък на изток и разположили тук своята главна квартира; Преславъ, днесъ Ески-Стамбулъ при Шуменъ, станалъ столица на тѣхнитѣ князе. Другитѣ седемъ славянски племена сжщо тѣй трѣбвало да се покорятъ на българскитѣ завоеватели³. По всѣка вѣроятностъ славянитѣ били доволни отъ тая промѣна, която ги освободила отъ омразното византийско владичество. Предѣлитѣ на новата българска държава се простирали изпърво отъ Варна само до предишната граница между римскитѣ диоцези Тракия и Илирикъ; на западъ отъ Осъмъ до границата на аварската земя българското владичество дълго време било само номинално; още въ 818 г. славянитѣ на Тимокъ били независими, а Сердика до 809 год. принадлежала на византийцитѣ. Отъ края на VIII вѣкъ и особено отъ въвеждането на християнството българската държава бързо порастнала повече чрезъ мирното присъединяване на славянския западъ. Славянскитѣ племена, които запазили своитѣ стари княжески фамилии—боляри, воеводи и князе, малко по малко се слѣли подъ новото владичество въ единъ народъ, който приелъ названието на своитѣ владѣтели—българи, запазено до день днешенъ. Владѣтелниятъ народъ, силенъ по мъжество, но слабъ по число, скоро се отказалъ отъ чергарския животъ и, като заседналъ, съвсемъ се смѣсилъ съ своитѣ славянски поданици; следъ нѣколко вѣка вече нѣмало два народа, който говорятъ на различни езици, а имало *само* българи, които се изразяватъ на славянски езикъ.

А каква е била сждбата на другитѣ четири български орди? Една отъ тѣхъ, а именно най-силната обитавала по-сетне по горна Волга и Кама, дето образувала мощна държава *Велика България* съ столица Болгаръ. Историята на *волжскитѣ българи* нѣма нищо общо съ сждбинитѣ на тѣхнитѣ придумавски роднини. За тѣхъ могатъ се намѣри много известия у приятелитѣ имъ араби и у закоренѣлитѣ имъ врагове руси. На 922 год. тѣ приели исляма. Езикътъ имъ, споредъ арабскитѣ известия, билъ хазарски съ тюркски елементи; хазаритѣ принадлежали къмъ угорския клонъ на финското племе⁴. Следъ страшна борба могществото имъ било унищожено отъ татаритѣ презъ XIII вѣкъ. Предполагатъ, че чувашитѣ около Казанъ сж останки отъ волжскитѣ българи.

Друга българска орда живѣла въ Маджарско между аваритѣ. Като се скарала съ тѣхъ, тя, на брой 9,000 мъже съ семействата си, преминала къмъ франкитѣ, но почти цѣлата била измѣннически изтрѣбена отъ последнитѣ. Останалитѣ избѣгали въ Италия; тукъ лангобардскиятъ кралъ Гримоалдъ имъ отстѣпилъ и жилища въ Молизската областъ, близо до Бояна и Изерния. Още презъ времето на Павелъ Дяконъ († около 800 год.) българскиятъ езикъ билъ тамъ въ употрѣба, макаръ всички да разбирали италианския езикъ⁵.

За нравитѣ и бита на старитѣ българи се запазили много известия, отчасти у византийцитѣ, отчасти у арабитѣ, а особено въ въпроситѣ, предложени отъ българитѣ на папа Николая I, когато тѣ възнамѣрявали да приематъ християнството⁶.

Въ Мизия българитѣ заемали по всѣка вѣроятностъ днешна Добруджа и крайбрѣжието на Понта. Отъ тамъ тѣ веднага следъ пристигането си изтикали славянскитѣ северани. До X вѣкъ центърътъ на българското царство билъ въ долината на Камчия и равнинитѣ на Добруджа; въ Преславъ на Голѣма Камчия била резиденцията, въ Дръстъръ (Силистра) държавната крепостъ. Въ тия мѣста и до день днешенъ преобладаватъ селищата на господстващото османско племе.